

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás – Hivatásos gyámság

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás

A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás jellemzően területi gyermekvédelmi szakszolgálat, vagy gyermek- és ifjúságvédő intézet keretében valósul meg. A szakszolgáltatás egyes szolgáltatásai a következők:

- hivatásos gyámság, eseti gondnokság,
- gyámi, gondozói tanácsadás,
- megyei/fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság működtetése és szakvélemény készítése
- gondozási hely meghatározása,
- befogadó otthon működtetése,
- nyilvántartások vezetése,
- örökbefogadás előkészítése,
- nevelőszülői hálózat működtetése.

Fenntartói döntés alapján e feladatok közül a befogadó otthon és a nevelőszülői hálózat működtetése más struktúrában is lehetséges, pl. gyermekotthonhoz rendelve. Lehetséges továbbá, hogy valamennyi szakszolgálati feladat és az otthont nyújtó ellátások (gyermekotthonok, lakásotthonok, utógondozó otthonok) egy szervezeti struktúrában, úgynevezett gyermekvédelmi központban, vagy szakszolgálat és intézményei elnevezés alatt valósulnak meg.

Szabályozási anyaginkban a különböző szolgáltatásokat külön protokollokban írjuk le.

Tartalom

1.	Cél, funkció	4
2.	Célcsoport, megvalósulási kritériumok	4
3.	Alapelvek	4
3.1.	Önrendelkezés.....	4
3.2.	Részvétel	4
3.3.	Érdekérvényesítési esélyek növelése	4
3.4.	Eredményesség	4
3.5.	A legkisebb beavatkozás elve	5
4.	A szolgáltatás leírása	5
5.	Protokoll.....	5
5.1.	Szereplők:	5
5.2.	A nevelésbe vett gyermek hivatásos gyámságával, eseti gondnokságával kapcsolatos ellátandó feladatok	6
5.2.1.	Kirendelés	6
5.2.2.	A kijelölt helyen a gondozás-nevelés biztosítása	7
5.2.3.	Törvényes képviselő: személyi és vagyoni ügyekben	8
5.2.4.	Vagyonkezelés	12
5.2.5.	Szakmai dokumentáció	14
5.3.	Személyi feltételek.....	15
5.4.	Kompetenciák.....	15
5.5.	Tárgyi feltételek.....	16
6.	Indikátorok.....	16
7.	Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	17
8.	Mellékletek	18
8.1.	Szakirodalom	18
8.2.	Jogszabályok.....	18
9.	Fogalommagyarázatok	18
10.	Jogszabály-változtatási javaslatok	19

Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás – hivatásos gyámság

1. Cél, funkció

Az átmeneti és tartós nevelt, ideiglenes hatállyal elhelyezett, külföldi, ismeretlen állampolgárságú gyermek szülői felügyeletet helyettesítő részleges vagy teljeskörű gyámságának az ellátása, eseti gondoksága, vagyonának védelme, hasznosítása és gyarapítása.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

Átmeneti vagy tartós nevelt, ideiglenes hatállyal elhelyezett, külföldi, ismeretlen állampolgárságú gyermek számára hivatásos gyámot/vagyonkezelőt/eseti gondnokot rendel a gyámhivatal.

3. Alapelvek

3.1.Önrendelkezés

A gyám figyelemmel kíséri és támogatja, hogy a gyermek az őt érintő fontosabb ügyekben életkorának és fejlettségének, állapotának megfelelően szabadon kinyilváníthassa akaratát és szándékát.

A gyám döntéseit munkavégzése során szakmai függetlenségben hozza meg.

3.2.Részvétel

A gyermek részvétele az őt érintő ügyekben közvetlenül vagy gondozója (0-3éves) révén valósul meg. A gyám a gyermek érdekében a gyermek szükségleteit, érdekeit szem előtt tartva együttműködések és szakmai konzultációk során alakítja ki álláspontját hoz autonóm módon döntéseket.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A gyermek életkorától, fejlettségétől, állapotától függően segítséget kap gondozójától/gyámjától érdekérvényesítési készsége fejlesztéséhez.

A gyám vonatkozásában az alapelvet nem értelmezzük.

3.4.Eredményesség

A gyám tevékenysége eredményes, ha a gyermek legjobb érdekét tudja érvényesíteni a törvényes képviselőt, a vagyonkezelést, az eseti gondnoki kirendelést igénylő ügyekben.

A gyámhivatal elfogadja a gyám eseti és éves számadását.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A gyámság a szülői felügyeletet helyettesítő jogintézmény, amely a gyermek személyes és vagyoni érdekeinek védelmét szolgálja. A gyermekről való gondoskodás a szülő feladata. Ha a szülők nem élnek, vagy nem alkalmasak gyermekük nevelésére, gondoskodni kell olyan személyről, aki ezt a hiányt pótolja. Ez a személy a gyám, aki a gyermek gondozását, törvényes képviselőjét és a vagyonkezelést végzi.

Valamennyi gyermeknek a gyámhivatal rendel gyámot.

A gyámhivatal a gyermek számára hivatásos gyámot rendel, ha:

- az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek otthonában helyezték el,
- a nevelőszülő a gyámságot nem vállalta,
- a szülő hozzájárult gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához, és a gyámhivatal a gyermeket ideiglenesen a leendő örökbefogadó szülőnél helyezte el.

A területi gyermekvédelmi szakszolgálatok kötelező feladatai közé tartozik a gyámsággal, vagyonkezeléssel kapcsolatos feladatok ellátása.

Tartalmi elemek:

- Kirendelés
- Kirendelést követően:
 - a kijelölt gondozási helyen a gondozás – nevelés biztosítása
 - a törvényes képviselő: személyi és vagyoni ügyekben
 - a vagyonkezelés
- Szakmai dokumentáció

5. Protokoll

5.1. Szereplők:

- szülő
- hivatásos gyám, eseti gondnok
- átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek
- gyámi, gondozói tanácsadó
- gondozó
- alapellátás családgondozója

- szakellátás családgondozója
- gyámhivatal

5.2. A nevelésbe vett gyermek hivatásos gyámságával, eseti gondnokságával kapcsolatos ellátandó feladatok

5.2.1. Kirendelés

Tartalmi leírás:

A gyám részt vesz az elhelyezési értekezleten, az egyéni elhelyezési terv elkészítésébe, beszerzi a szükséges dokumentumokat, megigényli az árvajáradékot, családi pótlékot.

A tevékenység célja:

A gyámkirendelő határozatban foglalt feladatok elvégzése a törvényes képviselő és vagyonkezelés ellátásának érdekében.

A tevékenység részletes leírása:

- Kirendelést megelőzően a hivatásos gyám részt vesz az elhelyezési értekezleten. A gyám megismerkedik a gyermekkel és a vérszerinti hozzátartozókkal, kialakítja kapcsolatát velük.
- A hivatásos gyám részt vesz az egyéni elhelyezési terv elkészítésében (TESZ-1, TESZ-2).
- A gyámkirendelő határozat kézhez vétele után az ügyintézés feltételeit ellenőrzi, a hiányzó dokumentumokat beszerzi, amelyek szükségesek a gyermek, gondozásához, törvényes képviselőnek ellátásához (lakcímkártya, iskolai bizonyítvány, szakértői bizottsági vélemény(ek), adókártya, útlevelel, oltási könyv, orvosi dokumentumok).
- Megnyitja a gyermek számára a gyámhatósági fenntartásos betétszámlát.
- Megigényeli a családi pótlékot, árvajáradékot.
- Értesíti a Magyar Államkincstárt a gyermek számlaszámáról, valamint gyermekotthoni elhelyezés esetén az intézmény letéti számla számáról.
- Értesíti a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságot a gyermek számlaszámáról, ha a gyermek árvajáradékra jogosult.
- A gyámsága alatt álló gyermekkel szoros, bizalmas, rendszeres kapcsolat kialakítására törekszik, havonta, ill. szükség szerint találkoznak.
- Gondoskodik arról, hogy gyámoltja ismerje mi a gyám szerepét, feladatát, mikor és milyen ügyekben szükséges a gyámhoz fordulnia.

5.2.2. A kijelölt helyen a gondozás-nevelés biztosítása

Tartalmi leírás:

A gyermek egyéni elhelyezési terve és egyéni gondozási, nevelési terve megvalósulásának folyamatos figyelemmel kísérése, ellenőrzése.

A gyám jelen van a gyermek egészségét, oktatását, és minden más fontos érdekét érintő kérdések megbeszélésekor és a gyermek törvényes képviselőjeként személyesen jár el.

A tevékenység célja:

A gyermek testileg, értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg korának és képességeinek megfelelő ellátásban részesüljön, személyisége a legteljesebb módon kibontakozzék.

A tevékenység részletes leírása:

a) Gyermeki jogok érvényesülése:

Figyelemmel kíséri a gyermek jogainak érvényesülését:

- A teljes körű ellátása biztosítása: életkornak megfelelő étkezés, ruházat, személyi higiéné, szabadidős tevékenységek.
- A gyermek magánszféráját, levél- és egyéb titokhoz való jogát tiszteletben tartják (zárható szekrény).
- Személyes kapcsolatainak szabad ápolása (személyesen, telefonon, levélben).
- Önállóan használja fel zsebpénzét.
- Gyakorolja panaszjogát, véleménynyilvánítási jogát (véleményét az őt érintő ügyekben korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére való tekintettel figyelembe veszik, alapvető jogainak megsértése esetén bíróságnál és törvényben meghatározott más szerveknél eljárást kezdeményezhet).

b) Egyéni gondozási – nevelési terv:

- Részt vesz a gyermek egyéni gondozási – nevelési tervének (GH-1) elkészítésében és ellenőrzi a tervben meghatározottak folyamatos megvalósulását.
- A gondozás – nevelés elősegítése érdekében intenzív munkakapcsolatban áll a nevelőszülői tanácsadóval, a családgondozóval az információáramlást elősegítve.

c) Egészség:

- Folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek egészségügyi, mentálhigiénés és pszichés állapotát, a bekövetkezett változásokat.
- Előkészíti a kórházi vizsgálatokon és egyéb terápiákon való részvételt. Ellenőrzi a kórházi kontroll vizsgálatok megtörténtét.
- Az első szakorvosi vizsgálatra elkíséri a gyermeket. A szakorvosokkal szükség szerint kapcsolatot tart.
- Javaslatot tesz a gondozási helynek a nem kötelező (adható) védőoltásokra.

- Ellenőrzi, hogy a gyermek a számára szükséges gyógyszereket, gyógyászati segédeszközöket (szemüveg, fogszabályozó, lúdtalpbetét, gyógycipő, stb.) megkapja.
- Mérlegest követően törvényes képviselői nyilatkozatot tesz műtéti hozzájáruláshoz.

d) Oktatás, nevelés:

- Részt vesz a gyermek óvodai, iskolai beíratásánál.
- Folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek értelmi fejlődését.
- Kapcsolatot tart a pedagógusokkal és a gyermeket fejlesztő szakemberekkel.
- Félévente, de szükség esetén gyakrabban, felkeresi az oktatási intézményeket, tájékozódik a gyermek iskolai előmeneteléről.
- Szükség szerint elkíséri a gyermeket a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatára, vagy gyermekvédelmi szakértői bizottság vizsgálatára elkíséri. Beszerzi az ezekhez szükséges dokumentációkat.
- A gyermek képességének megfelelően, a szülő véleményét figyelembe véve a gyermekkel közösen megválasztja az életpályát.
- Különös figyelmet fordít a tanulmányi munkában való lemaradás pótoltatására.
- Ellenőrzi, hogy a tanulásban akadályozott, vagy értelmileg akadályozott vagy más fogyatékossgal élő gyermek megkapja-e a számára előírt fejlesztést, gyógypedagógiai segítségnyújtást.
- Különös figyelmet fordít a tehetséggondozásra, a képességek megfelelő kibontakoztatására.

e) Kultúra, vallás, származás:

- Figyelemmel kíséri, a gyermek kulturális igényének alakulását, szabadidejének felhasználását.
- Támogatja a gyermek képességeinek és elképzeléseinek megfelelő sporttevékenységeit.
- Támogatja és inspirálja a gyermek művészeti tevékenységét.
- Az elhelyezési terv és az egyéni gondozási – nevelési terv ha tartalmazza a szülő nyilatkozatát a gyermek származását és vallását illetően, akkor ellenőrzi és támogatja ennek megfelelő identitás fejlesztését, vallásgyakorlását.

f) Kapcsolattartás:

- A gyermek érdekeire figyelemmel javaslatot tesz a folyamatos és az időszakos kapcsolattartásra.

5.2.3. Törvényes képviselő: személyi és vagyoni ügyekben

Tartalmi leírás:

A gyermek érdekében a gyámsággal járó kötelezettségeket és jogokat gyakorolja a gyám a legszélesebb körben, ideértve a gyermek képviselőt polgári és büntető ügyekben is.

A tevékenység célja:

A gyermek legjobb érdekének képviselése személyi és vagyoni ügyekben.

A tevékenység részletes leírása:

a) Kapcsolattartás a gyermekkel, gondozási hellyel:

- A gyámsága alatt álló gyermekkel szoros, bizalmas, rendszeres kapcsolat kialakítására törekszik.
- A gyermek gondozási helyén havonta, ill. szükség szerint látogatja.
- A gyermekkel beszélgetést kezdeményez, érdeklődik gondjairól, örömeiről.
- Lehetőséget biztosít a gyermeknek, hogy problémáival felkereshesse, telefonon elérhesse.
- előmozdítja a vér szerinti családdal a kapcsolattartást.

b) Kapcsolattartás a gyámhivatallal:

- A gyámot a gyámsággal járó jogok és kötelezettségek a kirendelő határozat kézhezvételét követő naptól megilletik és terhelik.
- A gyámsága alatt álló gyermek ügyeiről az előírt időben megküldi jelentéseit a gyámhivatalnak. Félévente a gyermek helyzetének alakulásáról, évente a gyermek éves felülvizsgálatához elkészíti a helyzetértékelést (TESZ-4 adatlap), valamint felkérésre (rendkívüli felülvizsgálat).
- Részt vesz a gyermek ügyében tartott éves (3 éven aluli gyermek esetében féléves) vagy soron kívüli felülvizsgálati tárgyaláson, esetmegbeszélésen.
- Kéri a gyermek átmeneti nevelésbe vételének megszüntetését, ha annak okai már nem állnak fenn. Javasolja a gyermek visszahelyezését vér szerinti családjába, ha meggyőződött arról, hogy a vér szerinti család élethelyzetében, körülményeiben olyan jellegű és mértékű kedvező változás következett be, hogy a családi közegben már nem veszélyeztetett a gyermek egészséges fejlődése, vagy a még fennálló problémák kezeléséhez elegendő a gyermekjóléti alapellátás igénybe vétele.
- Tájékoztatja a gyámhivatalt a gyermek tartózkodási helyének változtatásáról (kollégium, tartós gyógykezelés), illetve kéri a tartózkodási hely kijelölését, ha a gyermek üdülés céljából 30 napot meghaladóan külföldön tartózkodik, vagy előzetes letartóztatásban van vagy szabadságvesztését tölti.
- Kérelmezi a gyermek gondozási helyének megváltoztatását, ha:
 - a kijelölt gondozási hely a gyermek érdekével ellentétes (a gondozási hely bántalmazta a gondozási hely távolsága miatt a kapcsolattartás nem működik),
 - azok a körülmények, amelyekre az elhelyezési döntés alapozódott, később lényegesen megváltoztak, (TKVSZB által megállapított státusz változik és a gondozási helyen nincs olyan oktatási intézmény, ami a gyermek szükségleteit kielégítené).
 - a gyermek személyiség- vagy/és egészségi állapotában olyan lényeges változás következett be, amelyet a gondozási hely nem tud

kielégíteni (a gyermek olyan mértékben kriminalizálódott, amelyet a gondozási hely nem tud kezelni).

- indokolt a gyermek elhelyezése speciális gyermekotthonba vagy gyermekotthon speciális csoportjába, illetve a Minisztérium gyermekotthonába.
 - a gondozási hely veszélyezteti a kiskorú ellátását
-
- Jelzi a gyámhivatalnak, ha a gyermek kéri gondozási helyének megváltoztatását.
 - Kezdeményezi a szülő vagy más hozzátartozó kapcsolattartási jogának korlátozását, szüneteltetését vagy megvonását, ha a gyermek szülője vagy más hozzátartozója a kapcsolattartási jogával a gyermek, illetve a gyermeket gondozó személy(ek) sérelmére visszaél, magatartásával a gyermek nevelését, személyiségfejlődését veszélyezteti, hátrányosan befolyásolja.
 - Javaslatot tesz időszakos kapcsolattartás szabályozására, ha a gyermek kérelemmel fordul hozzá, illetve ha a gyámhivatal felkéri.
 - Javaslatot tesz a gyermek örökbe fogadhatóvá nyilvánítására, ha:
 - a szülő gyermekével önhibájából nem tart kapcsolatot és életvitelén, körülményein nem változtat az átmeneti nevelés megszüntetése érdekében,
 - a szülő gyermekével fél éven keresztül semmilyen formában nem tart kapcsolatot,
 - a szülő lakó- vagy tartózkodási helyét az új lakó- vagy tartózkodási helye megjelölése nélkül megváltoztatta (felderítésére irányuló gyámhivatali intézkedések fél éven belül nem vezetnek eredményre),
 - a tartós nevelésbe vétel megállapításának feltételei adottak (a bíróság a szülő(k) felügyeleti jogát megszüntette, a szülők elhunytak).
 - Örökbefogadási eljárás során a hivatásos gyám képviseli a gyermeket.
 - A gyermek nagykorúság elérése előtt 3 hónappal megkezdzi az utógondozói ellátás iránti igény felmérését, valamint az önálló életre való felkészülés megsegítését.
 - Önjogúvá válás előtt 2 hónappal a javaslatával együtt felterjeszti a gyermek kérelmét és egyéb dokumentumait az utógondozói ellátással, illetve önjogúvá válással kapcsolatban.
 - Nyilatkoztatja a fiataalt az otthonteremtési támogatás igénybevételéről.
 - Javaslatot tesz a gyermek gondnokság alá helyezése iránti per megindítására, ha annak szükségessége fenn áll.
 - A gyermek érdekében a gyámhivatali eljárás előtt kezdeményezi a gyermek családi jogállásának rendezését a gyermek második életévének betöltésekor. Aláírja a családi jogállás rendezése ügyében keletkezett apai elismerő nyilatkozatot.
 - Nyilatkozik a 16. életévét betöltött gyermek házasságkötés engedélyezése iránti ügyében.
 - Megfellebbezi a gyámhivatali határozatot, ami hiányos, téves

adatot tartalmaz, pontatlanul van megfogalmazva, amiről úgy véli, hogy ellentétes a gyermek legjobb érdekével.

- Eseti gondnok kirendelését kéri, ha mint törvényes képviselő a gyermeket nem képviselheti, vagy ha különleges szakértelmet igénylő ügyben nem vállalkozik a gyermek képviselőjének ellátására (ha két gyámsága alatt álló gyermek bántalmazta egymást).

c) Kapcsolattartás az intézményekkel:

- Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat:
 - A gyám feladatainak ellátásához a területi gyermekvédelmi szakszolgálat segítséget nyújt. (nyilvántartások)
 - Folyamatos munkakapcsolatban áll a gyámsága alatt álló gyermek sorsában érdekeltekkel (megyei/fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság, szakmai vezetők, nevelőszülői tanácsadó, nevelőszülő, gyermekotthon, családgondozó, szakszolgálat pszichológusa, örökbefogadási tanácsadó, gyámi, gondozói tanácsadó).
- Gyermekjóléti Szolgálatok:
 - Félévente megküldi a tájékoztatást (TESZ-4) a gyermek helyzetéről.
 - Tájékozódik a vér szerinti család helyzetéről.
 - Segítséget kér a kapcsolattartások megvalósulásában (pl.: útiköltség megigénylésében támogatja a szülőt).
- Oktatási intézmény:
 - Beíratja a gyermeket képességeinek, szükségleteinek megfelelő óvodába/iskolába.
 - Folyamatosan tartja a kapcsolatot a pedagógussal, fejlesztő szakemberekkel.
 - Indokolt esetben elkíséri a gyermeket a nevelési tanácsadóba, minden esetben a Tanulási Képességet Vizsgáló Bizottság vizsgálatára.
 - Részt vesz a gyermeket érintő iskolai fegyelmi tárgyaláson.
- Egészségügyi intézmények:
 - Az első szakorvosi vizsgálatra elkíséri a gyermeket.
 - Folyamatosan tartja a kapcsolatot a pszichológussal, pszichiáterrel.
 - Aláírja a gyermek műtéti hozzájárulását, illetve a kórházi kezelésekhez szükséges hozzájárulásokat.
- Rendőrség, bíróság:
 - Gyámoltja sérelmére elkövetett ügyekben feljelentést tesz.
 - Személyesen jelen van a rendőrségi (a gyermek tanú vagy gyanúsított) meghallgatáson.
 - A gyermek peres ügyében megjelenik a tárgyaláson, képviseli a gyermek érdekeit, ha szükséges az ítélettel szemben fellebbezéssel él.
 - Engedély nélküli eltávozás esetén a gondozási helyre visszakerült gyermekkel egyéni
 - beszélgetést folytat. Írásban dokumentálja az eltűnés okát és körülményeit, az eltűnés

- alatt vele történeteket, tartózkodási helyét, megélhetésének forrásait.

d) Kapcsolattartás gyámi, gondozói tanácsadóval:

- A gyámi, gondozói tanácsadó segíti a gyám feladatának (gyámi tevékenység, egyéni gondozási – nevelési tervben foglaltak végrehajtása, stb.) teljesítését. Megfelelő munkakapcsolatot alakít ki a gyámi, gondozói tanácsadóval.
- Tájékoztatást nyújt a gyermekről, megszervezi a nevelő - gondozó személyzet tagjaival létre jövő találkozásokat.
- Megküldi a gyermek helyzetéről félévente készített tájékoztatás (TESZ-4) a gyámi, gondozói tanácsadónak
- A gyám, ha szükséges, kéri a gyámi, gondozói tanácsadó segítségét egyes jognyilatkozatok megtételéhez szükséges gyámi álláspontja kialakításában örökbeadhatóvá nyilvánítás, öröklésnél az öröklött haszonrész hasznosítása a közjegyzői meghallgatás előtt).
- A gyámi, gondozói tanácsadó által feltárt hiányosságokat pótolja, a probléma jellegétől függően intézkedik. A megvalósítás eredményéről értesíti, tájékoztatja a gyámi, gondozói tanácsadót.

e) Kapcsolattartás a vér szerinti családdal:

- Törekszik a vér szerinti családdal támogató kapcsolatot kialakítani. tájékoztatja a vér szerinti szülőt gyám szerepéről, feladatáról, Elérhetőségét megadja a vér szerinti szülőknek.
- Rendszeresen egyeztet a gyermeket érintő lényeges kérdésekben a vér szerinti szülővel, véleményét figyelembe véve dönt a gyermekkel együtt a továbbtanulás, pályaválasztás vonatkozásában a gyermek képességeire és szükségleteire alapozva az életpálya kijelölésében.
- Figyelembe veszi a vér szerinti szülő véleményét gyermeke személyét és ellátását érintően, ha szükséges jelzéssel él a gondozási hely, a működtető, esetleg a gyámhivatal felé.

f) Kapcsolattartás a gyermek életében fontos személyekkel:

- A gyám biztosítja, hogy a gyermek személyes kapcsolatait ápolhassa a szülein, testvérein, nagyszülein kívül más személyekkel is, ha a gyermek érdekében áll, és nem befolyásolja károsan. A gyermek maga is kérheti a kapcsolattartást. A gyám és a gyermek közötti vita esetén a gyámhivatal dönt.

5.2.4. Vagyonkezelés

A tevékenység leírása:

A hivatásos gyám a vagyonkezelő, eseti gondnok a gyermek vagyonával a vagyonleltár felvételét követően megkezdheti az ingó, ingatlan és pénz vagyon hasznosítására irányuló tevékenységét.

A tevékenység célja:

A gyermek vagyonának védelme, gyarapítása, megfelelő hasznosítása.

A tevékenység részletes leírása:

- A hivatásos gyám, vagyonkezelő eseti gondnok a gyermek vagyonát leltár, illetve vagyonkezelést átadó határozat alapján veszi át.

A vagyonleltár felvétele az előző gyám végszámadása vagy hagyatéki leltár kikérése útján történhet.

- Ha a gyermek készpénz vagyonnal rendelkezik, illetve árvaellátásra jogosult, a gyám a székhelye szerint illetékes hitelintézetnél gyámhatósági fenntartásos betétet nyit és a pénzt ott helyezi el.

- Gondoskodik a készpénzvagyon megfelelő hasznosításáról, államilag garantált legmegfelelőbb befektetéséről, amely minden esetben a gyámhivatal engedélyével, illetve az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vételével történik. Ennek érdekében folyamatosan figyelemmel kíséri a kedvező befektetési lehetőségeket.

- Amennyiben a gyermek ingatlantulajdonnal vagy lakásbérleti jogviszonnyal rendelkezik, gondoskodik az ingatlanvagyon állagának megőrzéséről, esetleges hasznosításáról vagy értékesítéséről a gyámhivatal jóváhagyása alapján.

- Különleges szakértelmet igénylő vagyoni ügyben kérheti a gyámhivatalnál eseti gondnok kirendelését.

- Képviseli a gyermeket hagyatéki eljárásnál, örökösödési ügyben. Amennyiben az öröklés nem a gyermek érdekét szolgálja, a törvényes képviselő visszautasíthatja a hagyatékot.

- A gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérvényezheti a gyámhivatalnál, ha a gyermek távlati céljainak teljesülését, tanulmányait, különleges tehetségének fejlesztését szolgálja. Csatolja a gyermek írásbeli kérelmét.

- Amennyiben a gyámhivatal engedélyezte a készpénzvagyonból való pénzfelhasználást, 30 napon belül a gyám eseti számadást kell nyújt be a gyámhivatal felé.

- A gyám évente számadást készít a gyermek vagyoni helyzetéről. Az éves számadást minden évben annak a hónapnak a 15. napjáig kel benyújtani a gyámhivatalhoz, amelyik hónapban a kirendelésről szóló határozatot meghozták. A számadás alapját a leltár, tartalmát a bevételek és a kiadások képezik, a benyújtás időpontját, a megelőző hónap első napjától 12 hónapra visszamenőleg kell számítani. A számadáshoz csatolni kell a gyermek személyes ügyeire (oktatására, nevelésére, tartására, egészségi állapotára) vonatkozó jelentést is. A számadásban a bevételeket, kiadásokat külön tételesen fel kell sorolni és csatolni kell a bevételeket, a kiadásokat igazoló iratokat.

- A gyámi tisztség megszűnésével a gyám vagyonkezelői joga megszűnik, és a gyám a gyámhivatal felé végszámadást készít, amelyet 15 napon belül terjeszt elő. A végszámadás a vagyonkezelés egész időtartamát átfogja. A végszámadáshoz csatolja a gyámi működésének időtartamáról szóló jelentését. A jelentés tartalmazza a gyámi tevékenység kezdő és befejező időpontját, a gyámolt személyével kapcsolatban előfordult fontosabb eseményeket, valamint iskoláztatásával, tartásával, kapcsolattartással, vagyonkezeléssel összefüggő eseményeket.

- A gyámi tisztség a gyámolt nagykorúsága miatt szűnt meg, a fiatal felnőtt felé ad számot a vagyonkezelésről. A végszámadás egy – a fiatal felnőtt aláírásával jóváhagyott és átvett – példányát a gyámhivatalnak megküldi tájékoztatásul.
- A gyám felelőssége a szülő felelősségénél szélesebb körű, szigorúbbak a felelősségi szabályok. A gyám mind a gondatlan, mind a szándékos károkozásért felelős.
- A gyám, a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermek nagykorúvá válása előtt szükség esetén kezdeményezheti a gyermek cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezését. Ha a 18. életév betöltéséig a bírósági eljárás nem fejeződött be, az illetékes gyámhivatalnál kérheti a gyám a zárgondnok kirendelését a gyermek vagyonának megóvására.

5.2.5. Szakmai dokumentáció

A tevékenység leírása:

A hivatásos gyámként, az eseti gondnokként illetve a gyermek gondnokaként tevékenységeiről, intézkedéseiről dokumentációt vezet.

A tevékenység célja:

Az intézkedések írásos formában történő adminisztrálása és kronológiai sorrendisége követhetővé és áttekinthetővé teszi a gyámsága, vagyonkezelése, gondnoksága alatt álló gyermek ügyeiben tett intézkedéseit.

A tevékenység részletes leírása:

- Kirendelést követően minden gyámoltjának személyi dossziét nyit. A gyámság ideje alatt folyamatosan gondoskodik a törvényes képviselő ellátásával kapcsolatosan keletkezett minden iratanyag személyi dossziében és a központi iratanyagban történő elhelyezéséről.
- A gyermek hiányzó dokumentumait beszerzi (lakcímkártya, iskolai bizonyítvány, adókártya, útlevel, oltási könyv, orvosi papírok).
- Félévente gyámi helyzetértékelést (TESZ-4) készít és küld az illetékes gyámhivatalnak, valamint az illetékes gyermekjóléti szolgálatnak. Egy példányt a központi iratanyagba helyezi el, továbbá a gyámi, gondozói tanácsadónak is átadja.
- A gyermek gondozásával, nevelésével, törvényes képviselővel kapcsolatos rendkívüli eseményeket írásban jelenti a gyámhivatalnak, illetőleg a szakszolgálatnak.
- Engedély nélküli eltávozás esetén megteszi a szükséges intézkedéseket, megkerülés után dokumentálja a szökés körülményeit.
- Szakértői vizsgálatokhoz elkészíti a gyermekkel kapcsolatos véleményezést.
- Vagyonkezeléssel kapcsolatos kötelezettségeit írásban dokumentálja.
- Látogatásairól feljegyzést készít, amelyet saját magának dokumentál.
- Gyámváltáskor a gyámolt személyi dossziéját átadja az új gyámnak, megszűnéskor irattárba helyezi.

5.3. Személyi feltételek

- hivatásos gyám
- eseti gondnok
- gondnok
- vagyonkezelő gondnok
- gyámi gondozói tanácsadó
- gyám
- nevelőszülő
- gyermekjóléti szolgálat családgondozója
- szakellátás családgondozója
- gyámhivatal

A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítania kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning). A szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat külön szakmai-módszertani ajánlás tartalmazza.

5.4. Kompetenciák

Szakmai kompetenciák:

- Jogi- és adatvédelmi alapismeretek ismerete.
- Gyermeki jogok nemzetközi és hazai szabályozásának ismerete.
- A gyermekvédelem jogi szabályozásának átfogó ismerete.
- A közoktatási jogszabályok ismerete.
- A szociális és társadalombiztosítási ellátások szabályozásának ismerete.
- Az egészségügyi ellátások igénybevehetőségének ismerete.
- Gyermekesélyegyenlőségét szolgáló ellátások, intézkedések körének ismerete.
- A szakma etikai szabályainak és dilemmáinak ismerete.
- A szakmai együttműködés etikai szabályainak interiorizációja.
- Kompetencia határok ismerete és tiszteletben tartása.
- Ismerje a szükségletek és erőforrások feltárásának módszereit.
- Családi szerepek és szerepkonfliktusok, a családi életciklusok ismerete.
- Énvédő mechanizmusok ismerete, alkalmazása.
- A segítő beszélgetés jellemzőinek ismerete, alkalmazása.
- Fejlődés lélektani alapismeretek ismerete.
- A kötődés és biztonságérzet fontosságának ismerete.
- A szocializáció folyamatának és színtereinek ismerete.
- A konfliktusok fajtáinak és a konfliktuskezelés módjainak ismerete, alkalmazása.
- A kommunikáció fajtáinak, a kommunikációs zavaroknak az ismerete.
- A csoportdinamikai jelenségek jellemzőinek ismerete.

Személyes kompetenciák:

- Elhivatottság, elkötelezettség.
- Döntésképeség.

- Stressz-tűrő képesség.
- Türelmesség.
- Rugalmasság.
- Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság.
- Kapcsolatteremtő készség.
- Empátia.
- Konfliktuskezelő készség.
- Adekvát kommunikáció.
- Kompromisszumkészség-
- Rendszerező képesség.
- Kontroll (ellenőrző képesség).
- Visszacsatolási készség.
- Konszenzuskészség.

5.5. Tárgyi feltételek

- Irodai és adminisztrációs feladatok ellátására alkalmas helyiség, amely egyben alkalmas szakmai megbeszélések folytatására is
- Számítógép
- Vonalas és mobil telefon
- Fax
- Internet
- Szolgálati vagy saját gépkocsi használati lehetőség

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. a gyám / eseti gondnok jogosult eljárni	Eljár a kiskorúak ügyében Gyám/esetszám/év	Kirendelő határozat éves beszámoló
2. részvétel: elhelyezési értekezleten, felülvizsgálati tárgyaláson, esetmegbeszéléseken, bírószági tárgyaláson	A gyermek legjobb érdekeit képviseli Esetszámok ügytípusonként/év Törvényes képviselő eredménye: (+/-) gyám/eset/év	Idézetek, meghívók, éves beszámoló, elégedettség mérése
3. részvétel az egyéni elhelyezési terv és egyéni gondozási terv elkészítésében	A gyermek szükségleteit megjeleníti a tervben Tervkészítés/gyám/év	Az elhelyezési tervet, egyéni gondozási tervet a gyámhivatal elfogadta
4. Kapcsolattartás a gondozási hellyel	A kapcsolattartás rendszeres kiszámítható és érdemi kapcsolattartások száma/gyám/gyerek/év	A gyám feljegyzései, éves beszámoló, elégedettség mérése
5. Kapcsolattartás a	Kialakított a személyes és	A gyám

gyermekkel	telefonos kapcsolat rendje, a gyermek ettől eltérően is kezdeményezheti a kapcsolatot a gyámmal kapcsolattartások száma/gyám/gyerek/év	feljegyzései, éves beszámoló, elégedettség mérése
6. Családi pótlék, árvajáradék	Időben megtörténik az igény bejelentése gyám/igények száma	Határozatok a családi pótlék, árvajáradék folyósításáról, éves beszámoló
7. Éves számadás, eseti számadás, ingó és ingatlan vagyon átadása - átvétele	Időre megtörténik a vagyont hiánytalanul átadás – átvétele Gyám/gyerek/esetszám/év	Számadások elfogadása a gyámhivatal részéről, átadás – átvételi jegyzőkönyvek, éves beszámoló

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A gyámot a gyámsággal járó jogok és kötelességek a határozat közlését követő naptól illetik meg, illetve terhelik.
- Az eseti gondnokot a jogok és kötelességek a kirendelést követően illetik meg, illetve terhelik.
- A hivatásos gyám részt vesz az elhelyezési értekezleten, felülvizsgálati tárgyaláson, esetmegbeszélésen.
- Az előzményi iratokat átnézte.
- Részt vett az elhelyezési terv és az egyéni gondozási – nevelési terv elkészítésében.
- A gyermeket rendszeresen felkereste, érdeklődött jólléte felől, megteremtette annak lehetőségét, hogy a gyermek beszélhessen vele.
- Ismeri a gyám telefonos elérhetőségét, a személyes találkozás módját.
- A gyermek úgy érzi, hogy kéréseivel, kérdéseivel, problémáival bizalommal fordulhat a gyámjához.
- Találkozott-e a gyámi, gondozói tanácsadóval.
- Az egyéni gondozási – nevelési tervben megfogalmazott feladatok megvalósulását elősegítette.
- A törvényes képviselő keretében a pontos határidőket betartotta.
- Az előírt időben eleget tett a gyám a gyámhivatalnak küldendő jelentéstételi kötelezettségének
- A vagyonkezelés során a gyám minden körülmények között szem előtt tartja a gyermek anyagi érdekeit és gondoskodott a vagyon megfelelő állapotáról.
- Számadási kötelezettségének a határidő betartásával eleget tett.

- Folyamatosan, naprakészen vezeti a szakmai dokumentációt.
- Nyitott a gyermek számára személyi dossziét.
- Figyelemmel kíséri a gyermek jogainak érvényesülését.
- Felvette a kapcsolatot a gyámi, gondozói tanácsadóval, a nevelőszülői tanácsadóval, a családgondozóval.
- A gyermeket a képességeinek megfelelő oktatási, nevelési intézménybe beíratta.
- Tartja a kapcsolatot az iskolával, az óvodával, a pedagógusokkal, a fejlesztőpedagógusokkal.
- A gyermekkel közösen választja meg a gyermek életpályáját.
- A vérszerinti szülő véleményét figyelembe veszi az életpálya megválasztásánál.
- Informálódik a vér szerinti családról, életvitelükről, életkörülményeikről, a kapcsolattartás alakulásáról.
- Megigényelte határidőn belül a családi pótlékot, az árvaellátást.
- Különleges szakértelmet igénylő vagyoni ügyben kérte az eseti gondnok kirendelését.
- Elkészíti időben az éves és a féléves helyzetértékelést.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

8.2. Jogszabályok

149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról

1997. évi XXXI. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

235/1997. (XII.17.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó személy és személyek által kezelt személyes adatokról

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.